

www.dereta.rs

Biblioteka

XX VEK

Urednik

Petar V. Arbutina

Jevgenije Šifers

SMRĆU SMRT
UNIŠTIV

Prevod s ruskog
Draginja Ramadanski

Beograd
2009
DERETA

Copyright © Ларисы Данилиной

All rights reserved

© Ovog izdanja dela Grafički atelje *DERETA*

do 31. decembra 2012. godine

Naslov originala

СМЕРТИЮ СМЕРТЬ ПОПРАВ

Евгений Шифферс

*Pod pritiskom trostruke patnje
rađa se težnja za upoznavanjem
sredstva za njeno odstranjivanje.*

Sankja-Karika

KNJIGA PRVA

Autobiografija

PRVI DEO

GLAVA PRVA

KADA SU GA UPITALI KO BI HTEO DA BUDE,
REKAO JE DA BI HTEO DA BUDE MEĐU ONIMA
KOJI SE NISU NI RODILI

Dečak je rođen u velikom gradu; govorilo se o njegovoj ogromnoj i nakaznoj glavi, i kako je to uplašilo njegovu majku; očevi rođaci su govorili da će ipak biti lep i da je naročito tog soja.

Odlučili su da čekaju.

Majka se uplašila sina odmah i za ceo život; znala je da je kroz detinjstvo pamtio, a da ni kao odrastao nije zaboravio, kako se plašila njegove kvrgave glave s retkim pramenjem kose u udubljenjima, zbog čega su kvрге delovale još svetlije i upadljivije.

Podozrevala je da je čuo i zapamtio kako je ozlojeđeno jaukala dok ga je izgurivala u život; strepela je dok joj je usnama dodirivao dojke, jer to zapravo nije hteo, nije to bila njegova želja, nije imala zašto da ga krivi. Gledao je u nju tužno dok bi ga štipala da ga rasplače, da oseti njegovu slabost i nezaštićenost, i ćutao, prećutkivao je da sve zna.

Slutila je da dečak tuguje za prošlošću, tiho cvileći, dok svi spavaju, cvileći i misleći da ga niko ne čuje; a ona ga je čula i bojala ga se; čim bi ustala, on je odmah ućutao, a ona se prisećala,

J E V G E N I J E Š I F E R S

odmahujući glavom, da je prošlost, u koju nema povratka, i ona oplakivala na taj način.

Možda svega toga nije ni bilo, možda je ona sve to izmislila dok je umirala, a on je sedeo kraj kreveta i čekao, kada će...

GLAVA DRUGA

DA, DA, TAKO JE I REKAO: HTEO BIH DA BUDEM MEĐU ONIMA KOJI SE NISU NI RODILI

Otac je postavio to pitanje dečaku jednom prilikom kada je bio dokon, u vreme nekog praznika. Gosti su bili spremni za šalu, dečak je bio svečano obučen i očešljan na razdeljak, otac ga je nosio na leđima, smejao se njegovoj uštogljenosti, lepo provedenoj noći sa ženom, sebi – još mladom, prazniku, mirisima hrane, ženama koje su pušile i spremale se da jedu.

Otac je stavio dečaka na šahovski sto, popravio mu pantalonice koje su se podigle i izgužvale od neudobnog sedenja i šaljivo upitao, da bi svi čuli odgovor: No, stari moj, šta bi hteo da budeš kad porasteš?

Dečak pronađe majku među ženama što puše, sačeka da ona počne da gleda samo u njega i reče: Hteo bih da budem među onima koji nisu uspeli da se rode. Dečak je tražio majku samo za sebe, hteo je da ona neprekidno bude s njim, želeo je da je nekako priveže za sebe.

Kasnije, kada je odrastao, govorio je bez ustezanja da je bolesni strah u majčinim očima bio sladak i prodoran, kao kod mnogih žena s kojima je potom bio; taj strah je ispaštao i patio u njemu, malenom dečaku u kratkim somotskim pantalonama, dajući njegovim očima umrtvljeni mir bolesne zveri

dok cvili i dahtavo se koprca. Bio je mali i nije razumeo da se taj mir može prekinuti vraćanjem unazad, kako to čine mnogi kada se silno umore. On je već znao da će jednoga dana razumeti tu mogućnost, možda čak sasvim skoro, ali za sada je nije razumeo; patio je i tražio majku da bi se spasao prestravljenosti, da bi stekao snagu; nešto mu je došapnulo pravu mogućnost preživljavanja i uspeha: nađi i uzmi, domogni se vlasti, na ovaj ili onaj način nađi je i primi i bićeš spasen. Ne, ne može sebi ništa da prebaci, evo ga ovde, kraj majčine postelje; ona se umorila a još uvek se bori za život i traži izgovor, traži krivca, boji ga se i grdi ga, njega koji ne nalazi u sebi nežnosti, i samo čeka kada će...

Kada se majka odvojila od dima i od žena u dimu, dečak je skočio sa šahovskog stolića i, okliznuvši se na crvenom parketu, nevešto i uplašeno pokušao, četveronoške, da ustane. Znao je da je otac shvatio njegovu vlast, da je shvatio sjaj koji obasjava mrtve oči sina, shvatio je glad i radost zasićenja, shvatio je sve; dečak je znao da je otac spreman na sve, pa čak i da ubije. I plašio se, tako četveronoške, i ćutao, i tražio izlaz. Ali ne, pre će biti da se, tada, ničega nije plašio, da je strah došao kasnije, kada su ga već tukli drugovi, zdušno i bolno, zbog nečeg što nikada nije uspeo da odgonetne. Činilo se da je celog života padao i dizao se, bauljajući, i to osećanje se javljalo uvek u vreme uspeha, tako da nikada nije spoznao pobedničku sreću, već je uvek mislio, evo, sada je vreme, a onda se opet zavlacio pod sto i žuljao kolena o crveni vosak parketa, i dlanovi su mu bili crveni i masni, ma koliko ih brisao o prugasti somot. Otac je izvukao dečaka ispod stola, podigao ga visoko prema svetlu lampe, vrteo ga i smeja se, a dečak je shvatio da je otac mnogo slabiji od njega. To mu je posle često smetalo, jer je žalio oca, a tamo gde ima sažaljenja, nema vlasti; tako je dečak upoznao drugačiju vlast nad ljudima, vlast bespomoćnosti; uvek je u sebi tražio OVU

vlast, želeo je da bude bespomoćan, ali postojalo je nešto što nikad i nikome nije ulivalo poverenje u tu njegovu bespomoćnost, što ga je uvek osuđivalo na snagu, koja mu više nije ni bila potrebna, pošto je ubrzo shvatio da je i njegova vlast nad majkom, sačinjena od njenog straha pred njim, vlast laka ali slaba, baš slaba, pošto se čoveku veoma brzo prohte vlasti nad jednakim, a ne nad poniženim, prohte mu se vlasti, dobrovoljno i rado ponuđene.

On se naže nad majkom i zajeca, a ona, kao i pre mnogo godina, odmah krenu da baca pokrivač, da ustaje k njemu, da bi ga pomilovala po unezverenom licu, da bi ga umirila, a on stade da gura majku nazad u postelju, pošto nije smela da ustaje. Ona mu je promuklo ječeći grizla ruke, otimala se, malaksavala, gubila se i na kraju sela, tiho i pravo spustivši noge; čekala je u tišini, neće li opet zacvileti, pa da opet pohrli njemu. Pokušao je da je smesti u postelju, ali ga ona odgurnu bosim nogama, on se okliznu i pade na parket, a ona se brzo pokri pokrivačem, jako uplašena. Dok se podizao, učini mu se da mu bride kolena, a onda se seti kako je tada, na crvenom parketu, ćutao o želji da ustane kao odrastao i snažan, pa da odgovori ocu, koji je bio spreman na sve. Podigao se iz klečećeg položaja i ugledao uplašeno materino oko pod pokrivačem, i zauvek ga zapamtio.

GLAVA TREĆA

USRDNA MOLBA ZA SAN

1.

Daj mi sna, ćutao je, daj mi sna, daj.

2.

Daj da mi utihne glava, daj.

3.

Daj, jer nemam ničeg na ovom putu bez odmorišta, daj.

4.

Sam prosudi, šta da radim? Sve sam zaboravio, ničeg nemam, osim misli o nečemu, osim poređenja s nečim, ali čak i to „nešto“ odmah nestaje, pošto je već osmišljeno, saznato, i nema ga. Tako se ne može? I? Ne može se, neću izdržati.

5.

Ma daj, daj mi sna, daj. Obećavam, samo mi tren predaha treba, a onda sam opet spreman za put. Pa daj mi, daj sna.

6.

Daj, neću izdržati.

7.

Slušaj, razumem ja da te nije briga za jednog, za nekakvog jednog koji se umorio. Ali ja sam ti bliži od svih, ne bunim se zbog onoga što si mi namenio, ne bunim se zbog plate koju svima pošteno dajem.

8.

Drugi bi se bunili, drugi se bune već i zato što ostali nisu kao oni. A ja sam prihvatio da je čovek sam po sebi – ništa, da su tebi potrebne samo njegove misli da bi istisnule prazninu, i to je sve.

9.

Da ti još uvek prosto trpiš stado ljudsko, kad se već desilo da je ono nešto, rešeno da misli, ušlo u dvonogog.

10.

Preklinjem za san, za sekundu sna, za sekundu predaha, nemam više snage, razumeš, čoveče, dvonoge snage nemam.

11.

A ti, pošto si mi dao jedno, nisi mi dao drugo: ostavio si me čovekom, prosto čovekom među sličnima?

12.

Daj mi, daj, neću izdržati.

13.

Nisi me načinio suncem, nisi me načinio pčelom u košnici, ostavio si me da budem čovek, što se hranio majkom u

detinjstvu, zar ti nije žao mene, pa ja molim za tako malo, samo za malo sna?

14.

Za sve ono na šta sam zaboravio, za dom, za prijatelje, za ljubav, prosto za sve ljude?

15.

Sasvim malo sna?

16.

A ako klonem na putu i ne uradim sve što sam mogao?

17.

Predahnuvši?

18.

Daj mi sna, daj, jer već gubim pamet.

19.

Ili ni to nije bitno?

20.

Pošto treba utvrditi šta je to ludilo, i koliko istine možeš prihvatiti a da ne poludiš?

21.

Uzmi onda na znanje da ti neću dati to da utvrdiš, ubiću se odmah, čim uvidim da je vreme.

22.

Daj mi sna, daj, suviše malo ljudi će se odvažiti na ono na šta sam se ja odvažio, a ti znaš da sam to svesno učinio, je

li tako? Pa tebi nisu potrebni oni što nesvesno postupaju i traže smrt kao dete sisu?

23.

Potrebni su ti oni čvrsti, koji mogu ljude da naviknu na smrt kad dođe vreme, oslobodivši ih od svega, od čega si ti upravo, tako rano, prerano oslobodio mene.

24.

Tako rano?

25.

Zar je moguće da istina isušuje život, i priziva smrt, i naukuje smrt?

26.

Ti bar znaš da nikada nikome nisam popuštao, da sam sve proveravao, sve ispitivao, vazda merio merom koja je ljudima nedostupna, koju zovu prokletom, jer je ona smrtonosna po njih, po njihove zajednice, po njihov moral, po sve što je nečijom odlukom odlučilo da misli, da osigura sebi život, prosto život u trajanju, pošto je još suviše rano. Ja sam pak merio tvojom merom, mada sam isti kao oni. O, oprost, ti ne možeš to da razumeš, da, da, i nisam ja taj koji treba zbog toga da ti prebacuje.

27.

Zar drhti ruka konjušara dok tera omiljenog pastuva od voljene kobilice ako mu je potrebna drugačija rasa?

28.

Zar konjušar razmišlja o konju?

29.

Dobro, razumem ja to, i neću da se stekne utisak da ropćem na meru nameta, na meru usamljenosti čoveka, koji je izgubio sve što ga povezuje s ljudima, a još nije našao ništa, ama baš ništa, što bi ga približilo tebi.

30.

Prosto te molim, daj mi odmora, malecnog, kao u detinjstvu.

31.

Zašto baš ja?

Jevgenije Šifers
SMRČU SMRT UNIŠTIV

Prevod s ruskog
Draginja Ramadanski

Za izdavača
Dijana Dereta
David Dereta

Glavni urednik
Dijana Dereta

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Lektura i korektura
Dijana Stojanović

Prvo *DERETINO* izdanje

ISBN 978-86-7346-711-5

Tiraž
500 primeraka

Beograd, 2009.

Izdavač / Štampa / Plasman

Grafički atelje *DERETA*

Vladimira Rolovića 94a, 11030 Beograd

tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078

www.dereta.rs

Knjižare *DERETA*

Knez Mihailova 46, tel: 011.26.27.934; 30.33.503

Banovo brdo, Dostojevskog 7, tel: 011.30.58.707; 35.56.445

CIP - Каталогизacija у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.161.1-3

ШИФФЕРС, Евгений, 1934–1997

Smrcu smrt uništiv / Jevgenije Šifers ; prevod s ruskog
Draginja Ramadanski. - 1. Deretino izd. - Beograd : Dereta, 2009
(Beograd : Dereta). - 268 str. ; 20 cm. - (Biblioteka XX vek /
[Dereta])

Prevod dela: Смертиоу смертъ поправ / Евгений Шифферс. -
Tiraž 500. - Str. 267-268 : Pogovor / Draginja Ramadanski.

ISBN 978-86-7346-711-5

COBISS.SR-ID 168714508